

Dr. sc. Damir Juras

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske
Odjel prvostupanjskog disciplinskog sudovanja, Split

Boris Novak, magistar kriminalistike

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske
Ravnateljstvo policije, Zagreb

Robert Bilić, diplomirani kriminalist

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske
Policijska uprava splitsko-dalmatinska, Split

KAZNENO DJELO IZNUDE U PRAVU REPUBLIKE HRVATSKE

Sažetak: U ovom radu prikazani su pravni i kriminalistički aspekt kaznenog djela iznude u Republici Hrvatskoj, a rad sadrži i sudsku praksu te statističke podatke o kaznama izrečenim počiniteljima ovog kaznenog djela. Osnovno kazneno djelo iznude čini osoba koja s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili drugoga da što učini, ne učini ili trpi na štetu svoje ili tuđe imovine. Zakonodavac je propisao i više težih oblika kaznenog djela iznude, koji se ostvaruju i razlikuju ovisno o ostvarenoj koristi ili prouzročenoj šteti, uporabi oružja ili opasnog oruđa, napadu na život ili tijelo ili sadržaju prijetnje i nastaloj posljedici. Razlikuju se neposredno i posredno počinjenje kaznenog djela iznude u odnosu na počiniteljima poznate ili nepoznate žrtve. Za razrješavanje ovog kaznenog djela policija, među inim, koristi posebne dokazne radnje i prikrivenu policijsku radnju klopku. Analizirana sudska kaznena politika je izuzetno blaga.

Ključne riječi: iznuda, kaznena djela protiv imovine, prijetnja, prisila, Republika Hrvatska

1. Uvod

Nepovredivost vlasništva je jedna od najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske, pravo vlasništva je zajamčeno ustavnom odredbom, a zakonom ga je moguće u interesu Republike Hrvatske ograničiti ili oduzeti uz naknadu tržišne vrijednosti (čl. 3., 48. i 50. Ustava Republike Hrvatske¹). Zaštita imovine u najvećoj se mjeri ostvaruje pravilima građanskog i trgovačkog prava, a primjenom kaznenih sankcija samo kad je do povrede ili ugrožavanja imovine

1 Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj: 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10, 5/14

došlo uporabom sile, prijetnje, obmane, iznude, ucjene ili sličnih društveno opasnih radnji. Dakle, kaznenopravna zaštita imovine ima supsidijarni karakter, ali bez kaznenopravne zaštite ne može se ostvariti efikasna zaštita imovine.²

Imovinom se smatra imovina bilo koje vrste, neovisno o tome je li materijalna ili nematerijalna, pokretna ili nepokretna, odnosno pravni dokumenti ili instrumenti kojima se dokazuje pravo na ili interes za takvu imovinu (čl. 87. st. 23. Kaznenog zakona³).

Kaznena djela protiv imovine propisana su u glavi XXIII. KZ-a i to su: krađa (čl. 228), teška krađa (čl. 229), razbojništvo (čl. 230), razbojnička krađa (čl. 231), utaja (čl. 232), pronevjera (čl. 233), neovlaštena uporaba tuđe pokretne stvari (čl. 234), oštećenje tuđe stvari (čl. 235), prijevara (čl. 236), nedozvoljena igra na sreću (čl. 237), zlouporaba osiguranja (čl. 238), zlouporaba čeka i platne kartice (čl. 239), zlouporaba povjerenja (čl. 240), povreda tuđih prava (čl. 241), lihvarski ugovor (čl. 242), iznuda (čl. 243) i prikrivanje (čl. 244). Kaznena djela protiv imovine predstavljaju kaznena djela u kojima je počinjena određena imovinska šteta. Kod većine kaznenih djela iz ove grupe kaznenih djela počinitelj postupa s namjerom da stekne protupravnu imovinsku korist.

U ovom radu prikazani su pravni i kriminalistički aspekt kaznenog djela iznude u pravu Republike Hrvatske, uz navođenje stajališta različitih autora te primjera iz sudske prakse i statističkih podataka o kaznama izrečenim počiniteljima navedenog kaznenog djela.

2. Pravni opis i analiza kaznenog djela

Zakonodavac je propisao osnovni i pet težih oblika izvršenja kaznenog djela iznude.

2.1. Osnovno kazneno djelo iznude

Osnovno kazneno djelo iznude čini osoba koja s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili drugoga da što učini, ne učini ili trpi na štetu svoje ili tuđe imovine, a za počinitelja je zapriječena kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina (čl. 243. st. 1. KZ-a).

Iznuda je poseban oblik kaznenih djela prisile i prijetnje. Prisila je opisana u čl. 138. st. 1. KZ-a kao prisiljavanje drugoga silom ili ozbiljnom prijetnjom da što učini, ne učini ili trpi. Prijetnja je definirana čl. 139. st. 1. KZ-a kao stavljanje u izgled kakvog zla da bi se drugoga ustrašilo ili uznemirilo. Sila ili prijetnja je sredstvo za pribavljanje protupravne imovinske koristi. Sila može biti materijalna

2 Dujmović Z., Imovinski kriminalitet u Republici Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 3 (1996) 2, str. 415.

3 Kazneni zakon (KZ), Narodne novine, broj: 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23.

i psihička, a ostvaruje se nanošenjem nekog zla s ciljem da se žrtvu prisili da ne postupa u skladu sa svojom voljom ili da postupa protivno svojoj volji. Uporaba sile najčešće podrazumijeva uporabu fizičke snage. Prijetnja može biti upućena verbalno, znacima ili na drugi način.

Djelo se može počiniti samo uporabom sile ili samo uporabom prijetnje, ali moguće je silu ili prijetnju uporabiti istovremeno ili naizmjenično. Za opstojnost djela nije potrebno da je uslijed primjene sile osoba, prema kojoj je primijenjena sila, zadobila ozljedu. Sila ili prijetnja mora biti takva da je, objektivno gledano, prikladna za sprječavanje ili svladavanja otpora žrtve. Dovoljno je da počinitelj hoće kod osobe kojoj prijeti postići željeni učinak. Nije bitno da počinitelj ne bi mogao ostvariti prijetnju iz razloga koji su nepoznati osobi kojoj se prijeti, primjerice ako počinitelj prijeti plastičnim oružjem (koje izgleda kao pravo), što osoba kojoj se prijeti ne zna i shvaća prijetnju kao ozbiljnu i ostvarivu.

Iz sudske prakse:

„Nije u pravu optuženi J. N. niti kada osporava ozbiljnost prijetnji upućenih članovima Upravnog i Nadzornog odbora trgovačkog društva „P.“ d.d. Naime, prijetnje trovanja prehrambenih artikala koji se prodaju u trgovinama „P.“ d.d. drogama heroin i MDMA ispravno su ocijenjene ozbiljnim. Općepoznato je da ove droge mogu izazvati ozbiljnu opasnost ne samo za zdravlje, nego i za život osoba koje bi ih konzumirale s kupljenom hranom, a tvrdnje o visokoj cijeni tih droga zbog koje bi takve prijetnje bile „besmislene“ bespredmetne su kada se imaju na umu iznosi od 500.000,00 do 800.000,00 EUR-a čiju isplatu je optuženi J. N. pokušao ishoditi takvim prijetnjama.“, Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž-459/16-13 od 14. rujna 2016.

„Optuženika svojim iskazima tereti oštećenik, a prijetnje je potvrdio i svjedok D. H., koja zna romski jezik te ih je preveo oštećeniku. Oštećenik također nije mogao znati da optuženik nema brata u O., te da li zapravo pred njim zove brata na mobilni ili fignira govoreći mu da dođe u O. i ponese oružje. Navedene okolnosti počinjenja djela, riječi koje je optuženik izgovorio i njegove radnje predstavljale su ozbiljnu prijetnju i bile su objektivno prikladne ustrašiti oštećenika i prisiliti ga da na štetu svoje imovine nešto učini.“, Županijski sud u Sisku, Kž-6/2021-8 od 29. prosinca 2021.

Prijetnja se ne mora upotrebljavati neposredno prema osobi koju se želi prisiliti na određeno činenje, nečinjenje ili trpljenje. Ona se može činiti i prema drugoj osobi ako je to podobno da se izvrši prisila koja se želi. Sila uporabljena prema drugoj osobi također se može pojaviti kao prijetnja prema osobi koja se iznudaže.⁴

Između primijenjenog sredstva i posljedice mora postojati uzročna veza odnosno nema kaznenog djela ako bi žrtva i bez uporabe sile ili prijetnje postupila na identičan način.

Prijetnja mora biti protupravna.

Iz sudske prakse:

⁴ Tahović, J. Đ, Komentar Krivičnog zakonika, Savremena administracija, Beograd, 1957., str. 510.

„Međutim, pri tome uporaba sile ili ozbiljne prijetnje mora biti protupravna. To znači da nema ovog kaznenog djela ako se spomenuti instrument počinjenja kaznenog djela temelji na nekoj pravnoj osnovi. U konkretnom slučaju osumnjičeniku B. D. stavlja se na teret ozbiljna prijetnja koja se sastoji u tome da će ustrajati u prijedlogu za otvaranje stečajnog postupka ako oštećenici kao tužitelji ne prihvate sve uvjete sklapanja nagodbi koji su precizirani u činjeničnim opisima inkriminiranih djela. (...) Prema tome ako je osumnjičenik B. D. bio ovlašten podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnog postupka i ako je postojao stečajni razlog, a očito da je tim uvjetima udovoljeno jer ih žalitelji ne dovode u sumnju, on je imao legitimno pravo na to, jednako kao i na pravo da ustraje na provedbi tog postupka, pa se stoga inkriminirano ponašanje osumnjičenika ne može podvesti pod pojam ozbiljne prijetnje u smislu stavljanja oštećenicima kao tužiteljima u izgled nekog zla. Drugim riječima, o kaznenom djelu iznude bi se radilo da je osumnjičenik protupravno ustrajao na kakvom sudskom postupku i time prisilio drugoga (u ovom slučaju oštećenike kao tužitelje) da što učini, ne učini ili trpi na štetu svoje ili tuđe imovine. No sve dotle dok se osumnjičenik kretao u okviru legalnog i legitimnog postupanja, ne može se govoriti o ozbiljnoj prijetnji koja se traži kao bitna komponenta kaznenog djela iznude iz čl. 243. KZ/11.“, Županijski sud u Varaždinu, Kir-480/16, 19 Kv II-189/16-3 od 13. prosinca 2016.

Predmet kaznenog djela je imovina, zato je ovo imovinski delikt. Tako će ovo kazneno djelo postojati i ako se nekoga prisili da se odrekne nasljedstva ili određenih primanja odnosno potraživanja.

Imovinska korist za kojom poseže počinitelj mora biti protupravna.

Kazneno djelo je dovršeno činjenjem ili nečinjenjem nečega na štetu svoje ili tuđe imovine. Ako počinitelj ne ostvari namjeru pribavljanja protupravne imovinske koristi, raditi će se o kaznenom djelu iznude u pokušaju.

Iz sudske prakse:

„Nije u pravu državni odvjetnik niti kada u žalbi tvrdi da je kazneno djelo iznude opisano pod točkom 1. izreke prvostupajnske presude dovršeno jer da to proizlazi iz činjenice da su “predstavnici pravne osobe P d.d. R. izvršili više radnji po zahtjevu iznuđivača, između čega su otvoreni novčani računi odnosno ishodoeno je ukupno 5 bankovnih kartica na koje su položeni određeni novčani iznosi, odnosno određen je limit isplate iznosa na A. P. kartici (...), a iznuđivaču su dostavljeni šifrirani podaci i PIN brojevi bankovnih kartica“ te da je „pripremljeni paket s navedenim bankovnim karticama i šest novčanica po 500,00 eura“. (...) Međutim, iz činjeničnih utvrđenja, odnosno okolnosti navedenih u činjeničnom opisu radnje ovog kaznenog djela proizlazi da optuženi J. N. nije faktički niti došao u mogućnost raspolagati čak niti dijelom iznosa čiju predaju je zatražio od oštećenika, zbog čega ispravno prvostupajnski sud zaključuje da se radi o pokušaju kaznenog djela, odnosno o optuženikovom poduzimanju, s namjerom počinjenja kaznenog djela, radnji koje prostorno i vremenski neposredno

prethode ostvarenju bića kaznenog djela (članak 34. stavak 1. KZ/11.). “, Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž-459/16-13 od 14. rujna 2016.

Pokušaj kaznenog djela počinje uporabom sile ili prijetnje.

Kazneno djelo se može počiniti samo s namjerom. Ona se sastoji od svijesti da se uporabom sile ili prijetnje prisiljava drugoga da što učini, ne učini ili trpi na štetu svoje ili tuđe imovine.

Iz sudske prakse:

„Ovim razlozima, s obzirom na citirane žalbene navode, valja dodati i da optuženikova namjera pribavljanja imovinske koristi jasno proizlazi iz njegovih zahtjeva za isplatom novčanih iznosa navedenih pod točkama 1., 3., 4., 5., 6., 7. i 8. izreke prvostupanjske presude; da je namjera optuženog J. N., kako on tvrdi u obrani, a u čemu ustraje i u žalbi, bila samo zaplašiti oštećenike, njegova pisma sadržavala bi samo prijetnje napadima na živote oštećenika i članova njihovih obitelji te imovinu (točke 3., 4., 5., 6., 7. i 8. izreke te presude), odnosno napadima na živote i zdravlje kupaca (točka 1. izreke) koje bi, i bez njegovog traženja novca za nepodužimanje takvih napada (trovanjem proizvoda u trgovinama i ugostiteljskom objektu, podmetanjem eksploziva i slično), oštećenici izvjesno doživjeli barem jednako opasnim kao što su doživjeli iznuđivačka pisma optuženika. Osim toga, sam optuženi N. je u obrani za oštećenike naveo da „oni sve gledaju kroz novac, i kada im novac uzmete uzeli ste im sve“, iz čega proizlazi da bi, ako im se optuženik htio osvetiti zbog nepravde koju je osjećao, upravo iznuđivanje novaca od oštećenika predstavljalo sredstvo takve osвете, a time i cilj njegovog postupanja.“, Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž-459/16-13 od 14. rujna 2016.

Ne postoji produljeno kazneno djelo (čl. 52. st. 2.) iznude, već realni stjecaj (čl. 51.) takva kaznena djela jer se kaznenim djelom iznude ne napada samo imovina već i osobne vrijednosti (sloboda, život ili tijelo) dviju ili više različitih osoba, čime je isključena mogućnost postojanja pravne konstrukcije produljenoga kaznenog djela.

Iz sudske prakse:

„Nisu utemeljene niti žalbene tvrdnje opt. I. Z. da se u odnosu na kaznena djela iznude, koja su počinjena dana 02. i 03. srpnja 2014. (na način opisan pod toč. 2. i 3. izreke), radi o jednom produljenom kaznenom djelu s obzirom na jedinstvo vremena i prostora djelovanja optuženika, te osobe oštećenika. Naime, sukladno odredbi čl. 52. st. 2. KZ/11, kaznena djela koja predstavljaju napad na život ili tijelo osobe, (a nema sumnje da je kazneno djelo iznude upravo takvo djelo), ne mogu se pravno označiti kao produljena.“, Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž-431/15-7 od 11. travnja 2016.

Ukoliko je prilikom kaznenog djela iznude žrtvi nanesena teška tjelesna ozljeda (čl. 118. KZ-a), radit će se o stjecaju kaznenog djela iznude s kaznenim djelom teške tjelesne ozljede (čl. 51. i 52. KZ-a). Ukoliko je počinitelj oštećeniku prilikom iznude nanio tjelesnu ozljedu (čl. 117. KZ-a), ista će biti konzumirana iznudom.

Iz sudske prakse:

„Dakle, i po ocjeni ovog suda drugog stupnja, u ovom slučaju radi se o realnom, a ne prividnom stjecaju po načelu konsumpcije, jer se ne radi o situaciji kad zakonsko biće kaznenog djela iznude u pokušaju u svom konkretnom ostvarenju uključuje zakonsko biće kaznenog djela pokušaja teške tjelesne ozljede u čitavom njegovom opsegu. Naime, okolnosti počinjenja djela, a posebice sredstvo i način počinjenja upućuju na zaključak da je okrivljenik inkriminirane prigode postupao u cilju da teško tjelesno ozljedi oštećenika B. J. i to nakon što je prethodno od njega tražio novac i prijetio mu. Stoga su neosnovani navodi žalbe istaknuti u tom pravcu, odnosno glede povrede kaznenog zakona na štetu okrivljenika iz razloga što je proglašen krivim za gore navedena dva kaznena djela.“, Županijski sud u Splitu, Kž-33/2020-5 od 28. siječnja 2020.

Počinitelj može biti svaka deliktно sposobna osoba.

Djelo se može počiniti samo činjenjem.

S obzirom na visinu propisane kazne pokušaj je kažnjiv (čl. 34. st. 1. KZ-a).

Kazneni postupak za ovo djelo pokreće državni odvjetnik po službenoj dužnosti.

2.2. Teži oblici kaznenog djela iznude

Teži (kvalificirani) oblici iznude ovise o visini pribavljene koristi ili prouzročene štete, uporabi oružja ili oruđa, napadu na život ili tijelo osobe ili sadržaju prijetnje. Oni postoje u slijedećim slučajevima:

a. Ako je izvršenjem osnovnog oblika kaznenog djela pribavljena znatna imovinska korist ili prouzročena znatna šteta. Za počinitelja je propisana kazna zatvora od jedne do osam godina (čl. 243. st. 2. KZ-a).

Vrijednost imovinske koristi i štete je znatna ako prelazi 7963,37 eura (čl. 87. st. 29. KZ).

Iz sudske prakse:

„Ako počinitelj, postupajući s namjerom ostvarenja upravo te teže posljedice (u predmetnim kaznenim djelima s namjerom pribavljanja znatne imovinske koristi), poduzme radnje koja prostorno i vremenski neposredno prethode ostvarenju bića kaznenog djela, ali do nastupanja te posljedice ne dođe, on, uz ispunjenje ostalih pretpostavki propisanih odredbom članka 34. stavka 1. KZ/11., odgovara za pokušaj kvalificiranog oblika ovog kaznenog djela, dakle, za pokušaj kaznenog djela iz članka 243. stavka 2. u vezi s člankom 34. stavkom 1. KZ/11. (...).“, Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž-459/16-13 od 14. rujna 2016.

b. Ako je pri počinjenju osnovnog kaznenog djela počinitelj uporabio silu protiv osobe ili je zaprijetio da će izravno napasti na život ili tijelo osobe. Za počinitelja je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina (čl. 243. st. 3. KZ-a).

Radi se o razbojničkoj iznudi koju poznaju drugi zakoni (§ 255 njemačkog Kaznenog zakona i članak 156. stavak 3. švicarskog Kaznenog zakona). Ona se

razlikuje od „obične“ iznude iz stavka 1. po tome što je sila upravljena protiv osobe (pa onda u stavku 1. ostaje samo sila upravljena prema stvarima), a prijetnja se odnosi na izravni napad na život i tijelo (kao i kod razbojništva); od razbojništva se pak razlikuje po tome što počinitelj ne oduzima tuđu pokretnu stvar.⁵

c. Ako je prilikom izvršenja radnje razbojničke iznude uporabljeno kakvo oružje ili opasno oruđe, pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta. Za počinitelja je propisana kazna zatvora od tri do dvanaest godina (čl. 243. st. 4. KZ-a)

Kod uporabe oružja ili oruđa mora se raditi o stvarnom oružju ili oruđu kojim se može ugroziti život ili zdravlje napadnute osobe, a u pogledu navedene činjenice nije odlučna predodžba žrtve, njezin subjektivni osjećaj straha ili ugroženosti. Nije bitno na koji način je oružje uporabljeno.

Postoje četiri kategorije oružja: vatreno oružje A, B i C kategorije te ostalo oružje kategorije C i D. Hladno oružje (D kategorija) su: bokseri, bodeži, kame, mačevi, koplja, sablje, bajunete, te noževi čije se sječivo nalazi pod pritiskom sabijene opruge, a iz drške iskaču pritiskom na gumb, bez obzira na dužinu oštrice ili skrivene oštrice, druga potajna oružja sa skrivenim oštricama (oružni štapovi, oružni kišobrani i sl.), te metalne zvjezdice za bacanje. Hladnim oružjem smatraju se i razne vrste palica te drugi predmeti pogodni za nanošenje ozljeda (čl. 4. st. 1., čl. 6. st. 1. toč. 10., čl. 7. Zakona o nabavi i posjedovanju oružja građana⁶). Ručna naprava koja pomoću visokog električnog napona privremeno onesposobljuje osobu (električni paralizator) smatra se oružjem (čl. 6. st. 1. toč. 9. i čl. 7. st. 4. toč. 2. ZNPOG-a).

Iz sudske prakse:

„Naime, suprotno istaknutim žalbenim navodima, nema sumnje da je prilikom izvršenja tog kaznenog djela opt. I. Z. za vrijeme uporabe sile i prijetnje prema oštećeniku, u rukama imao sjekiru i nož, te je time ostvario sve bitne elemente kaznenog djela iznude, iz čl. 243. st. 3. i 4. KZ/11.“, Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž-431/15-7 od 11. travnja 2016.

Ne postoji ovo kazneno djelo ako je uporabljen plastični pištolj (koji je izgledao kao pravi) jer je takav pištolj igračka, a ne oružje kako ga definira zakonodavac. U takvu slučaju, može se počinuti jedino osnovno kazneno djelo iznude ili kazneno djelo prisile ili prijetnje.

Ako postoji kumulacija kvalifikatornih elemenata (uporabljeno oružje ili opasno oruđe, pribavljena znatna imovinska korist, prouzročena znatna šteta) to može biti od utjecaja, kao otegotna okolnost, na odmjeravanje kazne.

d. Ako je pri počinjenju osnovnog kaznenog djela ili razbojničke iznude počinitelj zaprijetio da će izravno napasti na život ili tijelo većeg broja osoba

⁵ Obrazloženje Konačnog prijedloga Kaznenog zakona,

https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080229/PZE_866.pdf, str. 230.

⁶ Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana (ZNPOG), Narodne novine, broj: 94/18, 42/20, 114/22.

ili da će teško oštetiti objekte velikog društvenog značenja. Za počinitelja je propisana kazna zatvora od tri do petnaest godina (čl. 243. st. 5. KZ-a).

Iz sudske prakse:

„Ako se napad kojim se prijeti treba dogoditi s vremenskim odmakom od same prijetnje, dakle u bilo kojem relativnom duljem razdoblju (nekoliko sati, dana, tjedana ...), njegova izravnost ne postoji. Iz činjeničnog opisa radnji ovih kaznenih djela sadržanih u prvostupanjskoj presudi ne proizlazi da je optuženik oštećenima zaprijetio da će izravno napasti na život i tijelo neke osobe, odnosno većeg broja osoba. Naime, u opisu kaznenog djela iz točke 1. izreke navedeno je da je optuženi zaprijetio „da će proizvode koji se prodaju u trgovinama P. d.d. K., M. i Z. – D. te drugim lokacijama zatrovati opasnim supstancama kao što su droge heroin i MDMA i time vitalno ugroziti život i zdravlje većeg broja kupaca, postupajući iznenada i u vrijeme blagdana kada je najveća fluktuacija kupaca, uz daljnje prijetnje da će neispunjenje zahtjeva ili obavješćavanje policije, osvetiti napadom na život primatelja pisama, članova njihovih obitelji, te uništenjem imovine, njihove i navedenog trgovačkog društva, uz objavljivanje kompromitirajućih sadržaja“, dok je u opisima kaznenih djela pod točkama 5., 6. i 7. navedeno da je oštećenima zaprijetio „u prvom pismu da u slučaju neisplate oštećenik riskira sigurnost sebe, obitelji i imovine, u drugom pismu napadom na imovinu, a u trećem pismu napadom na život oštećenika podmetanjem eksploziva“. Dakle, iako se nedvojbeno radi o ozbiljnim prijetnjama, između ostalog, i napadima na živote i tijela oštećenika i drugih osoba, niti jedna od opisanih prijetnji nije bila vremenski određena i neposredno vremenski povezana s njenim izricanjem da bi se, u smislu ranije iznesenog, mogla označiti kao prijetnja izravnim napadom na život i tijelo jedne ili većeg broja osoba.“, Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž-459/16-13 od 14. rujna 2016.

Novi kvalificirani oblik u stavku 5. preuzet je iz članka 156. stavka 4. švicarskog Kaznenog zakona. Njime su obuhvaćeni posebno teški oblici iznude, npr. prijetnja rušenjem zrakoplova ili drugog prijevoznog sredstva s mnogo putnika, bacanjem bombe u robnu kuću ili diskoteku, podmetanjem požara u višekatnici itd. ili pak da će se otrovati vodovod, dignuti u zrak električna centrala, zgrada velike umjetničke vrijednosti i sl.⁷ S obzirom na prirodu kaznenog djela pojam „veći broj osoba“ odnosio bi se na najmanje pet osoba ili više njih.⁸

e. Ako je osnovnim ili težim oblikom iznude prouzročena smrt osobe kao teža zakonom predviđena posljedica, za počinitelja je propisana kazna zatvora od najmanje pet godina (čl. 243. st. 6. KZ-a). Između radnje osnovnog ili težeg oblika djela i teže posljedice mora postojati uzročna veza. U odnosu na težu posljedicu (smrt osobe) počinitelj postupao iz nehaja (čl. 27. st. 2. KZ). Ako bi u odnosu na težu posljedicu (smrt osobe) počinitelj postupao s namjerom, tada bi se radilo o kaznenom djelu teškog ubojstva iz koristoljublja (čl. 111. st. 4. KZ).

⁷ Obrazloženje Konačnog prijedloga Kaznenog zakona,

https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080229/PZE_866.pdf, str. 230.-231.

⁸ Pavlović Š., Kazneni zakon, Libertin naklada, Rijeka, 2015., str. 1074.

3. Kriminalistički aspekt kaznenog djela

Svako kazneno djelo, pa tako i kazneno djelo iznude, ima posebnu, njemu svojstvenu, metodiku otkrivanja i dokazivanja. Iako se nalazi u poglavlju KZ-a gdje su navedena kaznena djela protiv imovine, kaznenim djelom iznude se u Republici Hrvatskoj ne bavi linija rada općeg kriminaliteta, koja prati problematiku imovinskog kriminaliteta, već linija rada organiziranog kriminaliteta. To je iz razloga jer se radi o složenom kaznenom djelu, koje se uglavnom čini u sastavu grupe, a iako je motiv stjecanje protupravne imovinske koristi, ovo kazneno djelo se čini uporabom nasilja ili prijetnjom nasiljem, uslijed čega žrtva trpi fizičko i/ili psihičko zlostavljanje, što je karakteristično za kaznena djela organiziranog kriminaliteta, u kojima se koristi sistematizirano i planirano nasilje za postizanje cilja. Isto tako važno je napomenuti da je kod kaznenog djela iznude bitan financijski motiv počinitelja, a organizirane kriminalne skupine često koriste iznude kao sredstvo za brzo stjecanje veće količine novca. Novac dobiven počinjenjem kaznenih djela često se mora „prati“ kako bi se prikrrio njegov ilegalni izvor, posebno u slučajevima kada žrtva ne prijavi iznudu ili kada kazneno djelo iznude ne bude procesuirano, što je opet jedan od elemenata organiziranog kriminala. Činjenjem kaznenog djela iznude, organizirane kriminalne skupine i pojedinci stječu određenu moć i utjecaj u kriminalnim krugovima te ujedno i šire strah kod građana, a što posredno utječe na volju građana za prijavljivanje kaznenih djela i sudjelovanje u kaznenim postupcima.

Iako je najveći broj prijavljenih kaznenih djela iznuda s poznatim počiniteljem to ne znači da policija nema nikakvog posla oko istraživanja tog (ne)djela. Posao policije je u tom slučaju potvrditi valjanost zaprimljene kaznene prijave i dati joj dodanu vrijednost na način da se pribave dokazi koji upućuju na tvrdnje iz kaznene prijave ili pak s druge strane opovrgnuti navode iz kaznene prijave te pribaviti dokaze protiv podnositelja kaznene prijave zbog kaznenog djela lažnog prijavljivanja kaznenog djela iz članka 304. KZ-a.

Procjenjuje se da značajan broj kaznenih djela iznude spada u tamnu brojku kriminaliteta i ostaje neprocesuiran jer žrtve nisu prijavile počinjenje tih kaznenih djela zbog raznih motiva. Žrtve kaznenih djela iznuda često osjećaju strah za vlastiti život i sigurnost svojih najbližih te se boje da će podnošenjem prijave izložiti sebe i svoju obitelj većem riziku. Isto tako žrtve u nekim slučajevima osjećaju sramotu i boje se stigmatizacije ukoliko prijave počinjenje kaznenog djela. Također, jedan od značajnijih čimbenika radi čega se ne prijavljuju kaznena djela iznuda je nedostatak povjerenja žrtve u pravosudni sustav, bilo da je riječ o sporosti i neučinkovitosti sustava ili eventualnoj korumpiranosti.

3.1. Oblici počinjenja i načini otkrivanja kaznenog djela

Razlikuju se neposredno i posredno počinjenje kaznenog djela iznude u odnosu na počiniteljima poznate ili nepoznate žrtve.

Iznudu u najvećem broju zabilježenih slučajeva izvršitelji čine neposredno prema njima poznatim žrtvama. Kod neposrednog počinjenja kaznenog djela počinitelj ili više njih neposredno prijete žrtvi ili žrtvu fizički napadaju. Ovdje se radi o ponajviše o prethodnim nerazriješenim imovinsko - pravnim odnosima i obvezama između počinitelja i žrtve u kojima počinitelj traži materijalnu kompenzaciju značajno veću od stvarnog duga. Ukoliko bi počinitelj tražio povrat stvarnog duga uz primjenu sile i/ili prijetnje radilo bi se o kaznenom djelu protupravne naplate (čl. 323. KZ-a). Ovakvi oblici kaznenog djela iznude najčešće se prijavljuju policiji od strane žrtava.

Kod ovog oblika počinjenja kaznenog djela iznude policija ima obvezu prikupiti dokaze koji dokazuju prijetnju ili primjenu sile i zahtijevanje protupravne imovinske koristi, što može biti izjava potencijalnog svjedoka, digitalni dokaz s mobilnog uređaja ili računala, digitalni dokaz u obliku snimke video nadzora, medicinska dokumentacija o ozljedama, druga dokumentacija i dr. Ukoliko se takvi dokazi ili dokumentacija ne mogu pronaći policija uglavnom primjenjuje prikrivenu policijsku radnju klopku (čl. 80. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima)⁹. Klopku se kao prikrivenu policijsku radnju (uz promatranje, pratnju i zasjedu) može koristiti kada je tijekom kriminalističkog istraživanja očigledno da se drugim radnjama neće postići cilj policijskog posla. Poduzima se temeljem pisane zapovijedi načelnika Uprave u Ravnateljstvu policije, načelnika Policijskog nacionalnog ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, načelnika policijske uprave i načelnika policijske postaje ili osoba koje oni ovlaste, a zapovijed može trajati sve dok za njezinu primjenu postoje razlozi.

Policijski službenik koji namjerava primijeniti prikrivenu policijsku radnju klopke, prije primjene, sastavit će Plan provedbe, a o provedenoj klopki sastavit će se Zapisnik o postavljanju klopke. Prije provođenja klopke policija će dostaviti nadležnom državnom odvjetniku Zapisnik o zaprimanju kaznene prijave ili posebno izvješće iz kojega su razvidne osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti te Zapisnik o postavljanju klopke (čl. 134. Pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika).¹⁰ Za postavljanje klopke koristiti će se predmet koji je vlasništvo oštećenog, a iznimno se može koristiti i predmet koji može osigurati policija. Policija može predmet koji se predaje opremiti uređajem za nadziranje prijenosa predmeta (čl. 136. PNPPS-a). Predmeti koji se koriste za klopku dodatno će se obilježiti na golom oku nevidljiv (latentan) način te će se fotografirati osobitosti takvih predmeta po kojima se oni razlikuju od istovrsnih predmeta.

Klopka se koristi kako bi se primijenila hitna dokazna radnja privremenog oduzimanja predmeta od počinitelja, neposredno nakon primopredaje od žrtve, te na taj način dokazala namjera pribavljanja protupravne imovinske koristi od strane

⁹ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine, broj 76/09, 92/14, 70/19

¹⁰ Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika (PNPPS), Narodne novine, broj 20/22

počinitelja. Hitnu dokaznu radnju privremenog oduzimanja predmeta policija je ovlaštena samostalno primjenjivati (čl. 212. Zakona o kaznenom postupku).¹¹

Prilikom realizacije klopke počinitelji kadikad znaju na primopredaju poslati osobu koja nema veze s kaznenim djelom već ona samo čini uslugu tom počinitelju ne znajući da ovaj čini kazneno djelo. U ovakvim slučajevima valja biti na oprezu i pokušati dokazati svijest osobe koja je došla na primopredaju o počinjenju kaznenog djela odnosno od nje prikupiti podatke o osobi koja ju je poslala preuzeti određeni predmet.

Neposredno počinjenje kaznenog djela iznude prema žrtvi s kojom se počinitelj ne poznaje karakterizira postojanje određenih podataka ili okolnosti koje je počinitelj saznao, a koje upućuju da ta žrtva posjeduje određenu imovinu koje se počinitelj želi dokopati kao i okolnosti i saznanja kojima počinitelj može kompromitirati žrtvu ili saznanja o tome na koji bi način žrtva reagirala na upućene prijetnje određenih intenziteta. Naime, takve podatke o žrtvi do počinitelja dođu od osobe obično bliske žrtvi ili krugu osoba u kojima se žrtva kreće. Od takvih podataka počinitelju je najbitniji podatak ili procjena kako bi žrtva reagirala na upućene prijetnje.

Prilikom kriminalističkih istraživanja takvog oblika kaznenog djela iznude u kojem žrtvi nije poznato tko je iznudaše valja imati na umu da je to kazneno djelo iznimno teško razriješiti bez primjene prikrivene policijske radnje klopke ili bez primjene posebnih dokaznih radnji. Za kazneno djelo iznude mogu se primijeniti posebne dokazne radnje (1. nadzor i tehničko snimanje telefonskih razgovora i drugih komunikacija na daljinu, 2. presretanje, prikupljanje i snimanje računalnih podataka, 3. ulazak u prostorije radi provođenja nadzora i tehničko snimanje prostorija, 4. tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta, 5. uporabu prikrivenih istražitelja i pouzdanika, 6. simuliranu prodaju i otkup predmeta te simulirano davanje potkupnine i simulirano primanje potkupnine, 7. pružanje simuliranih poslovnih usluga ili sklapanje simuliranih pravnih poslova, 8. nadzirani prijevoz i isporuku predmeta kaznenog djela), pod uvjetom da se izvidi kaznenog djela ne bi mogli sprovesti na drugi način ili bi to bilo skopčano s nerazmjernim teškoćama (čl. 332. i 334. ZKP-a).

Cilj počinitelja je prilikom ovog oblika počinjenja kaznenog djela ostati neotkriven, radi čega on prikriva tragove počinjenja na način da putem elektroničke komunikacije, koja se ne može pratiti od strane tijela kaznenog progona, komunicira sa žrtvom te obično ima zahtjeve da žrtva prilikom primopredaje novac baca prilikom vožnje na određenom mjestu ili ostavlja na mjestu koje je otežano za nadzor. Policija ne pristaje na takvu primopredaju novca i uvijek u pregovorima između žrtve i počinitelja pokušava dogovoriti neposrednu predaju novca koja bi bila pokrivena od strane policije uz primjenu prikrivene policijske radnje klopke.

¹¹ Zakon o kaznenom postupku (ZKP), Narodne novine, broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22

U slučaju posrednog počinjenja kaznenog djela iznude na štetu poznate osobe, žrtva i počinitelj se uglavnom dobro poznaju, a namjera počinitelja je i da nakon počinjenja kaznenog djela ostane u dobrim odnosima sa žrtvom ili da dovede do toga da žrtva tijekom počinjenja djela od njega potraži savjet što i kako postupiti. Ovakav oblik počinjenja iznude čine počinitelji na štetu žrtava za koje im je poznato da ili raspolažu većom količinom gotovine ili su istu pribavili na nezakonit, odnosno djelomično zakonit način. Ovakva kaznena djela gdje počinitelj „dobronamjerno“ savjetuje žrtvu, često ostaju neprijavljena, s obzirom da počinitelj uvjeri žrtvu da će policiji morati objašnjavati porijeklo novca i svoje poslove. U slučaju da žrtva prijavi kazneno djelo policiji i o tome se povjeri počinitelju, ne znajući da on stoji iza toga, počinitelj uglavnom prestaje s kriminalnim aktivnostima i pokušava prikriti tragove. Među ovaj oblik počinjenja kaznenog djela iznude svrstava se modus kada počinitelj nezadovoljan svojim statusom (materijalnim ili formalnim) u tvrtki od nje iznuđuje novac (naknadu za koju drži da mu pripada) prijeteci sabotажom (trovanjem prehrambenih proizvoda, kvarenjem skupih uređaja i dr.) koja bi utjecala na materijalni gubitak tvrtke ili na njezinu reputaciju. Razrješavanje ovakvog oblika kaznenog djela iznude provodi se isključivo primjenom prikrivenih policijskih radnji ili posebnih dokaznih radnji u odnosu na primopredaju novca. U zadnje vrijeme počinitelji koji žele prikriti svoje postupanje i trag traže isplate svog potraživanja u kripto valutama. U takvim slučajevima, budući da je otežano praćenje tijeka novca u kripto valutama, nikad se ne preporučuje isplata novca, s obzirom da je postupak nepovratan, žrtva može izgubiti novac, a postoji mogućnost da se počinitelj ne otkrije.

Ukoliko žrtva odluči sama platiti traženi iznos iznuđivaču, očekujući da će njegove prijetnje i iznuđivanja prestati, obično je u zabludi jer počinitelj kad vidi da žrtva ispunjava njegove zahtjeve, uvijek ima nekih novih zahtjeva, uglavnom većih, tako da je i takva žrtva nakon duljeg vremena, kada više ne može ispunjavati zahtjeve počinitelja stjerana u kut te odlučuje prijaviti policiji počinitelja.

Najzastupljeniji oblik kaznenog djela iznude, a ujedno i oblik kod kojeg je tamna brojka najveća je posredni oblik kada se počinitelj i žrtva ne poznaju. Takav oblik kaznenog djela čini se uglavnom elektroničkim putem, odnosno putem društvenih mreža. Dva su najzastupljenija modusa: prvi je način da žrtva „zagrije“ mamac koji je počinitelj postavio te mu pošalje seksualno eksplicitne fotografije ili snimke, nakon čega počinitelj prijeti da će ukoliko mu žrtva ne plati te snimke poslati njezinim kontaktima na društvenim mrežama ili objaviti na svima dostupnim platformama, dok je drugi način fiktivno prikazivanje žrtvi putem društvenih mreža da je dobila novac, ali da treba uplatiti manju svotu novca kako bi podigla veću, što žrtva uredno plati, a nakon što plati traži se još veća svota, a kada žrtva shvati da je prevarena počinitelj započinje s prijetnjama i traži novac. U ovakvim slučajevima se žrtvama, u odnosu na stvarne okolnosti uglavnom savjetuje da prestanu uplaćivati novac počinitelju i započinje se utvrđivanje identiteta počinitelja. Ukoliko počinitelji prilikom počinjenja takvog

oblika iznuda ne ustraju u nakani pribavljanja velike novčane svote od počinitelja, odnosno prestanu nakon prve ili druge uplate, žrtve obično ne prijavljuju takva kaznena djela iznuda.

4. Statistički podaci

U ovom dijelu rada daje se prikaz i analiza podataka o kaznama izrečenim od strane sudova počiniteljima kaznenog djela iznude u razdoblju od 2018. do 2022.

Tablica 1. Izrečene kazne punoljetnim osobama za kazneno djelo iznude u razdoblju od 2018. do 2022.¹²

god.	st.	zatvor	uvjetno	5 - 15 g.	3 - 5 g.	2 - 3 g. svega	2 - 3 djel. uvjet.	1 - 2 g.	1 - 2 djel. uvjet.	1 - 2 g. uvjetno	6 - 12 mj.	6 - 12 uvjetno	3 - 6 mj.	3 - 6 uvjetno
2018.	1.	44	36	-	-	-	-	-	-	-	37	29	7	7
	2.	15	12	-	-	-	-	5	3	2	10	7	-	-
	3.	16	12	-	-	1	-	5	4	-	10	8	-	-
	4.	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
2019.	1.	37	32	-	-	2	1	2	-	-	28	26	5	5
	2.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	3.	8	6	-	-	1	-	1	1	-	6	5	-	-
	4.	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
2020.	1.	38	31	-	-	2	1	7	5	-	19	15	10	-
	2.	6	5	-	-	2	1	1	1	-	2	2	1	-
	3.	6	4	-	-	1	-	3	2	-	2	2	-	-
	4.	3	2	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-	-
2021.	1	46	42	-	-	-	-	8	7	-	31	28	-	-
	2.	9	8	-	-	-	-	3	3	-	6	5	-	-
	3.	15	9	-	1	2	-	2	1	-	10	8	-	-
	4.	6	1	-	3	1	1	1	-	-	1	-	-	-
	5/3	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
2022.	1.	38	31	-	-	-	-	2	1	-	25	20	11	10
	2	8	4	-	-	-	-	2	-	-	5	4	1	-
	3.	9	7	-	-	-	-	3	1	-	6	6	-	-
	4.	2	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-

¹² Državni zavod za statistiku, Osuđeni punoljetni počinitelji kaznenih djela, www.dzs.hr

U promatranom petogodišnjem razdoblju (2018.-2022.) punoljetnim počiniteljima kaznenog djela iznude izrečeno je 312 kazni zatvora, od čega njih 245 (79%) kao uvjetne osude. Čak 97 (31%) kazni zatvora sudovi su izrekli ispod granice posebnog zakonskog minimuma za pojedini oblik kaznenog djela. Najviše osoba je osuđeno za osnovni oblik kaznenog djela, a nije bilo osuđenih osoba za iznudu kvalificiranu težom posljedicom.

Analizirana sudska kaznena politika je izuzetno blaga zbog velikog broja uvjetnih osuda i kazni izrečenih ublažavanjem kazni ispod posebnog zakonskog minimuma. Blage kazne pokazuju nesposobnost kaznenog pravosudnog sustava da, kroz prijetnju kaznom, utječe na odluku potencijalnog počinitelja koji ima predispoziciju za kriminalno ponašanje.¹³

5. Zaključak

Kazneno djelo iznude je kazneno djelo protiv imovine, ali spada i u kriminalitet nasilja, a pojedini oblici i vidovi njegovog izvršenja javljaju se kao područje organiziranog kriminaliteta. Cilj počinitelja je pribavljanje protupravne imovinske koristi. Zaštitni objekt kaznenog djela je imovina, a obzirom na sredstvo izvršenja (sila ili prijetnja) dolazi do direktnog sukoba počinitelja i žrtve, koja trpi materijalnu i nematerijalnu štetu. Ovo kazneno djelo karakterizira agresivno, često i brutalno postupanje njihovih počinitelja. Radi se o kriminalitetu sa visokim stupnjem društvene opasnosti te je interes društva da se kazneno djelo iznude sprječava i otkriva, a da se počinitelji primjereno kazne.

Zakonodavac je propisao osnovni oblik kaznenog djela i više težih oblika kaznenog djela iznude, koji se ostvaruju i razlikuju ovisno o ostvarenoj koristi ili prouzročenoj šteti, uporabi oružja ili opasnog oruđa, napadu na život ili tijelo ili sadržaju prijetnje i nastaloj posljedici.

Obzirom da se kaznenim djelom iznude, pored imovine, napada i osobne vrijednosti, isključena je mogućnost pravne konstrukcije produljenog kaznenog djela.

Differentia specifica iznude u odnosu na prisilu jest posebna namjera, odnosno cilj postupanja počinitelja – naime, pribavljanje protupravne imovinske koristi. Daljnja razlika u odnosu na prisilu je postupanje oštećenika na štetu svoje ili tuđe imovine.¹⁴ Od razbojništva (čl. 230. KZ-a) se iznuda razlikuje po tome da se osoba prisiljava da sama učini, ne učini ili trpi nešto na štetu svoje ili tuđe imovine (počinitelj kod razbojništva ima cilj protupravnog prisvajanja, a kod iznude ima za cilj pribavljanje protupravne imovinske koristi sebi ili drugome).

13 O'Shea T., Getting the Deterrence Message Out: The Project Safe Neighborhoods Public - Private Partnership, Police Quarterly, 10 (2007) 3, str. 289.

14 Cvitanović L., Derenčinović D., Turković K., Munivrana Vajda M., Dragičević Prtenjača M., Maršavelski A., Roksandić Vidlička S., Kazneno pravo - Posebni dio, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2018., str. 340.

Od prijevare (čl. 236. KZ-a) se iznuda razlikuje u tome što se radnja ostvaruje silom ili prijetnjom, a ne dovodenjem u zabludu drugoga.

Iznuda počinjenja u sastavu grupe ili zločinačke organizacije se rješava primjenom čl. 329. KZ-a, pa se u takvom slučaju radi o kaznenom djelu Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja, za koje je propisana kazna zatvora u trajanju do dvadeset godina.

Ovo kazneno djelo se može počiniti posredno i neposredno i to na štetu počinitelju poznate ili nepoznate osobe. Za razrješavanje ovog kaznenog djela policija, među inim, koristi posebne dokazne radnje i prikrivenu policijsku radnju klopku.

Radi se o teškom kaznenom djelu, pa je zakonodavac opravdano propisao visoke kazne, koristeći propisivanje kazni kao bitan instrument suzbijanja kriminaliteta. Međutim, sudska politika kažnjavanja je izuzetno blaga, u velikom broju slučajeva kazna zatvora se izriče kao uvjetna osuda, a veliki broj kazni zatvora sudovi, primjenom instituta ublažavanja kazne, izriču ispod granice posebnog zakonskog minimuma. Na opisani način kaznena politika sudova predstavlja negaciju zakonodavne kaznene politike, što negativno utječe na ostvarenje svrhe kažnjavanja odnosno postizanje generalne i specijalne prevencije.

Literatura:

1. Cvitanović L., Derenčinović D., Turković K., Munivrana Vajda M., Dragičević Prtenjača M., Maršavelski A., Roksandić Vidlička S., Kazneno pravo - Posebni dio, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2018.
2. Državni zavod za statistiku, Osuđeni punoljetni počinitelji kaznenih djela, www.dzs.hr (30. rujna 2023.)
3. Dujmović Z., Imovinski kriminalitet u Republici Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 3 (1996) 2
https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080229/PZE_866.pdf (20. rujna 2023.)
4. Kazneni zakon, Narodne novine, broj: 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23
5. Obrazloženje Konačnog prijedloga Kaznenog zakona,
6. O'Shea T., Getting the Deterrence Message Out: The Project Safe Neighborhoods Public - Private Partnership, Police Quarterly, 10 (2007) 3
7. Pavlović, Š, Kazneni zakon, Libertin naklada, Rijeka, 2015.
8. Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, Narodne novine, broj 20/22
9. Sudska praksa, <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/home> (29. rujna 2023.)
10. Tahović, J. Đ, Komentar Krivičnog zakonika, Savremena administracija,

Beograd, 1957.

11. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj: 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10, 5/14
12. Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22
13. Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana, Narodne novine, broj: 94/18, 42/20, 114/22
14. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine, broj 76/09, 92/14, 70/19

Damir Juras, Ph.D.

Ministry of the Interior of the Republic of Croatia
First-Instance Disciplinary Proceedings Department, Split
Head of Department

Boris Novak, MA in Criminology

Ministry of the Interior of the Republic of Croatia
General Police Directorate, Zagreb
Police officer for Organized Crime

Robert Bilić, BSc in Criminology

Ministry of the Interior of the Republic of Croatia
Split-Dalmatia Police Department, Split
Police officer for Organized Crime

**CRIMINAL OFFENCE OF EXTORTION IN THE LAW
OF THE REPUBLIC OF CROATIA**

Summary: This paper presents the legal and criminal aspects of the criminal offence of extortion in the Republic of Croatia, and it also contains the case law and statistical data regarding the sanctions imposed on perpetrators of this criminal offence. The basic criminal offence of extortion is committed by whoever shall, with intent to obtain an unlawful material gain for self or another, use force or a serious threat to coerce another to do or refrain from doing something or suffer anything to the detriment of his/her property or the property of another. The legislator has also provided for serious forms of the criminal offence of extortion depending on the gain obtained or the damage caused, the use of a weapon or a dangerous instrument, an attack on the life or limb or the content of a threat and the consequence resulting therefrom. There is a distinction between direct and indirect commission of the criminal offence of extortion with respect to the perpetrator's known or unknown victims. To solve this criminal offence the police uses, among other, special measures of taking of evidence and undercover police sting operations. The analyzed criminal law policy of the judiciary is exceptionally mild.

Keywords: extortion, criminal offences against property, threat, coercion, Republic of Croatia